

Tilburg University

Economie of spel

van Damme, E.E.C.

Published in:
Algemeen Dagblad

Publication date:
2002

Document Version
Peer reviewed version

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
van Damme, E. E. C. (2002). Economie of spel. *Algemeen Dagblad*.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

81 27/4

ECONOMIE OF SPEL?

Vorige keer schreef ik over de geniale maar krankzinnige wiskundige John Nash, hoofdpersoon uit de film *A beautiful mind*, die de Nobelprijs economie won voor zijn theorie over hoe spelletjes het best gespeeld kunnen worden. AD-lezers konden de theorie in de praktijk testen door aan een simpel spel mee te doen: kies een geheel getal tussen 0 en 100: diegene die het dichtst tegen de helft van het gemiddelde van alle gekozen getallen zit, wint een staatslot.

Volgens Nash is het spel simpel. Schrijf x voor het winnende getal. Iedereen wil winnen en iedereen wil dus x kiezen. Als elke deelnemer slechts één getal mag kiezen zal ieder dus x kiezen. Maar dan is het gemiddelde van alle gekozen getallen ook x , en de helft van dat gemiddelde $x/2$. Maar dan moet gelden: $x = x/2$. Zelfs mijn jongste zoon weet dat dit alleen voor $x = 0$ geldt. Het is dus het beste om nul te kiezen, wat slechts twee inzenders deden.

Een leuk spel, lieten de inzenders weten, maar wat heeft het met economie te maken? Meer dan u misschien denkt, zoals een paar actuele voorbeelden laten zien.

Waarom werd Le Pen en niet Jospin gekozen om het straks tegen Chirac op te nemen? Jospin had het spel verkeerd gespeeld, door te ver naar het midden op te schuiven en teveel op Chirac gaan lijken. Het gat dat hij openliet werd door anderen opgevuld. De linkse kiezers verdeelden zich vrij gelijkmatig over alle linkse kandidaten, met als gevolg dat geen van hen erg veel stemmen kreeg. Bij andere spelregels was Jospin wellicht president geworden. Bij verkiezingen in één ronde, zou een linkse proteststem verloren zijn gegaan en dus minder snel zijn uitgebracht. Bij het systeem van 'approval voting', waarbij elke kiezer niet slechts één, maar net zo veel stemmen mag uitbrengen als hij zelf wil, zouden alle linkse kiezers ook een stem op Jospin uitgebracht hebben en was hij de uitdager van Chirac geworden.

Ander voorbeeld: moet de vaste boekenprijs gehandhaafd blijven? Deze week publiceerden CPB en SCP hun onderzoek dat politici moet helpen deze vraag te beantwoorden. Hoe komen de onderzoekers tot het antwoord? Ze formuleren de

boekenmarkt als een spel, waarin de auteurs, uitgevers, boekhandels en lezers de spelers zijn. Afschaffen van de vaste boekenprijs correspondeert met een verandering van de spelregels, waardoor de uitkomst verandert. Uitgevers en boekhandels gaan er op achteruit, lezers en auteurs profiteren. De politiek besluit over welke spelregels zullen gelden.

Veilingen vormen het duidelijkste voorbeeld van de economie als spel. Gisteren besprak de Ministerraad het MDW-rapport "Veilen", waarin de vraag centraal staat hoe de overheid veilingen het best kan vormgeven. De belangrijkste adviezen uit het rapport: bij het ontwerpen van de regels moet de overheid gebruik maken van experts, speltheoretici zoals Nash, en moet zij zorgen voor een goede scheidsrechter die samenspanning tijdens het spel tegen gaat.

Deze aanbevelingen zijn nuttig, in het verleden ging er nogal wat mis. Deze week nog werd Minister Zalm door PvdA en VVD teruggefloten omdat hij de veiling op de benzinemarkt niet goed geregeld had. Gisteren bracht *de Volkskrant* het nieuws dat Heijmans bij de aanbesteding van het Gelredome zijn rivalen had afgekocht. Ook het "fiasco" van de UMTS-veiling ligt nog vers in het geheugen. Minister Zalm had toen op € 10 miljard gerekend, maar hij moest genoegen nemen met een derde daarvan.

Zalm had toen nog geluk dat Versatel meebood. Zij deed dat overigens niet om te winnen, maar om het spel voor de anderen te verzieken. Versatel wist dat het niet kon winnen, maar het wist ook dat het de prijs opdreef als het wel meebood. Het verwachtte daarom dat andere bidders wel bereid zouden zijn haar te betalen om juist niet mee te doen. Slim gespeeld, maar de anderen traptten er niet in. Versatel had zich verrekend, zoals de beurskoers laat zien, is slim zijn geen voldoende voorwaarde voor succes.

Het is in ons spel niet anders. Of toch wel? Nash zou in ieder geval niet gewonnen hebben. Er waren teveel deelnemers die een hoger getal kozen en dit krikte het gemiddelde op. De slimste deelnemer van allemaal maakte optimaal gebruik van de mogelijkheid die het spel bood om meerdere antwoorden in te sturen. Mick van Gijlswijk schreef "ik kies elk geheel getal tussen 0 en 50 oneindig vaak". De helft van het gemiddelde wordt dan 12,5 en Mick is natuurlijk ook diegene die er het dichtst bij zit. *A beautiful mind*, een terechte winnaar. Gefeliciteerd.